

АҚПАРАТТЫҚ КЕҢІСТІКТІ СЫРТҚЫ САЯСИ МАҚСАТТАРҒА ЖЕТУ ҮШІН ПАЙДАЛАНУ: ҚАЗАҚСТАН МЕН ЛИТВАНЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ

Багдауль
ЖАПАРАЛИНА*

ҚР Президентінің жанындағы Мемлекеттік басқару академиясы
Дипломатия институтының докторанты, Астана, Қазақстан
Республикасы, zhbaqdaqul@gmail.com

Алексей
ВОЛКОВ

ҚР Президентінің жанындағы Мемлекеттік басқару академиясы
Дипломатия институтының директоры, Астана, Қазақстан
Республикасы, aleksey.volkov@apa.kz

Қолжазбаның редакцияға түскен күні: 02/08/2023

DOI: 10.52123/1994-2370-2023-1095

ӘОЖ 327

ҒТАХТК 11.25.91

Аңдатпа. Осы ғылыми мақалада Қазақстан Республикасы мен Литва Республикасындағы оң имиджді қалыптастыруды, ұлттық мүдделерді ілгерілетуді, нарративті бақылауды және дипломатиялық бастамаларды қолдауды қоса алғанда, сыртқы саяси мақсаттарға қол жеткізу үшін ақпараттық кеңістікті пайдалану тәжірибесіне зерттеу жүргізілді. Бұл күш-жігер елдердің әлемдік аренадағы позициясын нығайтып қана қоймай, ұлттық мүдделердің тұрақтылығын, қауіпсіздігін және өркендеуін қамтамасыз етуге тырысады. Авторлар ақпараттық дипломатияда осы елдер қолданатын стратегиялар мен тәсілдерді талдау үшін салыстырмалы талдауды, сандық және сапалық зерттеу әдістерін қолданды. Олар ақпараттық кеңістікті, бұқаралық ақпарат құралдары мен әлеуметтік медианы дамытуды, сондай-ақ сыртқы саяси коммуникацияда цифрлық технологияларды қолдануды реттейтін заңнаманы қарастырды.

Қазақстан Республикасы мен Литва Республикасының тәжірибесін талдау сыртқы саяси мақсаттарға қол жеткізу үшін ақпараттық кеңістікті пайдалану тәсілдеріндегі жалпы сипаттамалар мен айырмашылықтарды анықтауға мүмкіндік берді. Қазақстан Республикасы әлемдік аренада өз ұстанымдарын білдіру мақсатында ақпараттық технологиялар мен әлеуметтік медианы дамытуға ерекше назар аудара отырып, цифрландыруды белсенді түрде насихаттайды және енгізеді. Екінші жағынан, Литва Республикасы баспасөз бостандығының жоғары деңгейімен және ашық ақпараттық кеңістікті қолдауымен ерекшеленеді.

Түйін сөздер: Қазақстан, Литва, ақпараттық кеңістік, бұқаралық ақпарат құралдары, медиа, сыртқы саясат.

Abstract. This scientific article examines the experience of using the information space to achieve foreign policy goals, including the formation of a positive image, the promotion of national interests, narrative control and support for diplomatic initiatives in the Republic of Kazakhstan and the Republic of Lithuania. These efforts seek not only to strengthen the positions of countries on the world stage, but also to ensure stability, security and prosperity of national interests. The authors used comparative analysis, quantitative and qualitative research methods to analyze the strategies and approaches used by these countries in information diplomacy. They reviewed legislation regulating the information space, the development of mass media and social media, as well as the use of digital technologies in foreign policy communication.

The analysis of the experience of the Republic of Kazakhstan and the Republic of Lithuania revealed common characteristics and differences in approaches to using the information space to achieve foreign policy goals. The Republic of Kazakhstan actively promotes and implements digitalization, paying special attention to the development of information technologies and social media in order to present its position on the world stage. On the other hand, the Republic of Lithuania stands out for its high level of press freedom and support for an open information space.

Keywords: Kazakhstan, Lithuania, information space, mass media, media, foreign policy.

Аннотация. В данной научной статье проведено исследование опыта использования информационного пространства для достижения внешнеполитических целей, включая формирование позитивного образа, продвижение национальных интересов, контроль над нарративом и поддержку дипломатических инициатив в Республике Казахстан и Литовской Республике. Эти усилия стремятся не только укрепить позиции стран на мировой арене, но и обеспечить стабильность, безопасность и процветание национальных интересов. Авторы использовали сравнительный анализ, количественные и качественные методы исследования для анализа стратегий и подходов, применяемых этими странами в информационной дипломатии. Они рассмотрели законодательство, регулирующее информационное пространство, развитие средств массовой информации и социальных медиа, а также использование цифровых технологий во внешнеполитической коммуникации.

Анализ опыта Республики Казахстан и Литовской Республики позволил выявить общие характеристики и различия в подходах к использованию информационного пространства для достижения внешнеполитических

*Хат-хабарларға арналған автор: Б. Жапаралина, zhbaqdaqul@gmail.com

целей. Республика Казахстан активно пропагандирует и внедряет цифровизацию, уделяя особое внимание развитию информационных технологий и социальным медиа с целью представить свои позиции на мировой арене. С другой стороны, Литовская Республика выделяется высоким уровнем свободы прессы и поддержкой открытого информационного пространства.

Ключевые слова: Казахстан, Литва, информационное пространство, средства массовой информации, медиа, внешняя политика.

Кіріспе

Қазіргі қарқынды дамып келе жатқан әлемде ақпараттық кеңістіктің дамуы сыртқы саясаттың негізгі құралына айналады. Қазақстан Республикасы (Қазақстан) мен Литва Республикасы (Литва) сияқты елдер үшін бұл динамика КСРО-дан тәуелсіздік алғаннан кейін ерекше маңызды. Бұл зерттеу осы елдердегі ақпараттық кеңістіктің дамуы олардың сыртқы саяси стратегияларына қалай әсер ететінін түсінуге, сондай-ақ әлемдік аренада прогрессивті, инновациялық және тұрақты имиджді қалыптастыру үшін ақпараттық технологияларды, бұқаралық ақпарат құралдарын және әлеуметтік желілерді пайдаланудағы ерекшеліктерді анықтауға бағытталған.

Бұл зерттеудің мақсаты - сыртқы саяси міндеттер контекстінде ақпараттық кеңістікті пайдалану тәсілдеріндегі жалпы сипаттамалар мен айырмашылықтарды анықтау мақсатында Қазақстан мен Литва қолданатын ақпараттық стратегиялар мен әдістерге талдау жүргізу.

Осылайша, біздің зерттеуіміздің негізгі мәселесі: КСРО-дан тәуелсіздік алғанға дейінгі және одан кейінгі кезеңде Қазақстан мен Литвада ақпараттық кеңістікті дамыту олардың сыртқы саяси стратегияларына қалай әсер етеді және осы елдердің әлемдік аренада прогрессивті, инновациялық және тұрақты имиджді қалыптастыру үшін ақпараттық технологияларды, бұқаралық ақпарат құралдарын және әлеуметтік желілерді пайдалану тәсілдерінде қандай ерекшеліктер көрінеді?

Мәселенің тұжырымдамасы

Әлемдік тәртіптің қарқынды өзгеруін ескере отырып, ақпараттық қауіпсіздік және БАҚ-тың әсері мәселелері өздерінің халықаралық ұстанымдарын нығайтуға ұмтылатын елдер үшін өзекті бола түсуде.

Бұл мақалада «ақпараттық кеңістік» термині қолданылады, ол әлемдік аренада елдің прогрессивті, инновациялық және тұрақты имиджін қалыптастыруға, сондай-ақ сыртқы саяси стратегияларға әсер ететін ақпараттық ресурстардың, технологиялардың, бұқаралық ақпарат құралдарының және мәліметтер алмасудың жиынтығы ретінде анықталады. Бұл термин халықаралық қатынастар аясында қарастырылады және зерттеудің негізгі бағыты болып табылады. Осыған байланысты Қазақстан мен Литвада ақпараттық технологиялардың, медиа және әлеуметтік желілердің даму ерекшеліктерін, сондай-ақ олардың ішкі және халықаралық деңгейде қоғамдық пікірге әсерін анықтау қажеттілігі туындайды.

Мәселенің тағы бір аспектісі - ақпараттық кеңістік пен осы елдердің сыртқы саясатының өзара байланысы. Цифрлық дипломатия, медиа науқандардың халықаралық қатынастарға әсері, сондай-ақ сыртқы саяси мақсаттарға қол жеткізуде ақпараттық технологияларды пайдалану мәселелері негізгі мәселелерге айналады. Осы өзара байланыстарды талдау Қазақстан мен Литва өздерінің сыртқы саясатында ақпараттық ресурстарды пайдалануда кездесетін негізгі сын-тегеуріндер мен мүмкіндіктерді анықтауға мүмкіндік береді.

Осы тұрғыда зерттеу жүргізу ақпараттық кеңістікті дамыту стратегияларын оңтайландыру, елдің имиджін нығайту және сыртқы саясат саласында ақпараттық технологияларды тиімді пайдалану жөнінде ұсыныстар әзірлеу үшін қажет. Осы аспектілерге назар аудару ақпараттық ресурстарды басқару бойынша неғұрлым тиімді шараларды әзірлеуге және әлемдік аренада Қазақстан мен Литваның тұрақты дамуына көмектеседі.

Зерттеудің өзектілігі

Қазақстан мен Литвадағы ақпараттық кеңістіктің дамуын және оның сыртқы саясатпен байланысын зерттеу бірнеше негізгі факторлармен негізделген.

Біріншіден, ақпараттық кеңістік ішкі және халықаралық деңгейдегі саяси және әлеуметтік-экономикалық процестерде күннен күнге маңызды бола түсуде. Ол әсер ету құралына айналып қана қоймайды, сонымен қатар саяси процестердің динамикасы мен дамуын анықтайтын негізгі фактор ретінде әрекет етеді. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) күнделікті өмірдің ажырамас бөлігіне айналған қазіргі әлемде ол қоғамдық пікір қалыптастырады, азаматтық ұстанымды белсендіреді және әртүрлі ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Бұл ақпараттық кеңістікті қоғамға әсер ету құралы ғана емес, сонымен қатар қазіргі саяси шындықты анықтайтын маңызды фактор етеді [1, 35-42 б.; 2].

Екіншіден, өзара іс-қимылдың өңірлік форматтарын қалыптастыру ортақ міндеттер мен қатерлерді шешудің негізгі аспектісіне айналуда. БАҚ диалог мәдениетін насихаттауда және ортақ ақпараттық кеңістікті құруда маңызды рөл атқарады. Қазақстан Орталық Азия шеңберіндегі өңірлік интеграцияға және экономикалық ынтымақтастыққа белсенді қатысады. Орталық Азия өңіріне әсер етуі мүмкін жағымсыз құбылыстардың алдын алу үшін Қазақстан Президенті Қ. Тоқаев ақпараттық кеңістіктегі өзара іс-қимылды нығайту қажеттігі туралы мәселені көтерді [3]. Бұл идея осы аймақтағы ақпараттық кеңістіктің тұрақтылығы мен қорғалуын қамтамасыз етуге бағытталған жалпы аймақтық телеарна немесе жаңалықтар интернет-сайтын құру мүмкіндігін қарастырады. Екінші жағынан, Литва Еуропалық одақтың (ЕО) мүшесі болып табылады және еуропалық интеграциялық процестерге белсенді қатысады [4]. Осы елдердегі ақпараттық кеңістіктің дамуын зерттеу олардың ақпараттық саясат пен сыртқы коммуникацияға деген көзқарастарының жалпы тенденциялары мен ерекше ерекшеліктерін анықтауға мүмкіндік береді.

Осы ретте, Литваның ЕО-ға кірігудегі тәжірибесінің маңыздылығы ақпараттық кеңістік саласындағы

аймақтандыру перспективаларын қарастыратын Орталық Азия елдері үшін ерекше өзектілікке ие болады. Литва ЕО мүшесі бола отырып, Орталық Азия елдері үшін үлгі бола алатын өзінің ақпараттық кеңістігін дамыту үшін стратегиялар мен тетіктерді табысты енгізуде.

Ең алдымен, Литваның ЕО-ға кірігудегі тәжірибесі ортақ ақпараттық кеңістікті құру құндылықтарға, нормалар мен стандарттарға бірыңғай көзқарасты қалыптастыруға қалай ықпал ететінін көрсетеді, бұл елдер арасындағы өзара түсіністік пен ынтымақтастықты жеңілдетеді. Бұл тәжірибе әсіресе Орталық Азия үшін пайдалы болуы мүмкін, бұл ақпараттық саладағы өзара іс-қимылдың ортақ негізін құруға көмектеседі.

Екіншіден, Литва жалған ақпарат қатерлері мен цифрлық шабуылдар контекстінде ақпараттық қауіпсіздікті қорғау шараларын әзірлеуге және іске асыруға белсенді қатысады. Бұл тәжірибе киберқауіпсіздік мәселелері өзекті болып келе жатқан Орталық Азия елдері үшін маңызды болуы мүмкін. Литваның ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету тәсілдерінің тасымалдануы аймақтағы ұқсас мәселелерді тиімді шешуге ықпал етуі мүмкін.

Үшіншіден, Литваның ЕО-ға интеграциялану тәжірибесі демократиялық процестер үшін медиа ортаның әртүрлілігі мен БАҚ Тәуелсіздігінің маңыздылығын көрсетеді. Литваның бәсекеге қабілетті және тәуелсіз медиа ресурстарды құру жөніндегі күш-жігері Орталық Азия елдеріне сөз бостандығы мен пікірдің әртүрлілігі қағидаттарына сәйкес өздерінің ақпараттық ландшафттарын дамытуға мүмкіндік беру арқылы үлгі бола алады.

Осылайша, Литваның ЕО-ға кірігудегі тәжірибесі ақпараттық кеңістік саласындағы болашақ аймақтандыруға ұмтылатын Орталық Азия елдері үшін сабақтар мен ұсыныстардың маңызды көзі болып табылады. Литваның сәтті стратегияларына тәзімділік аймақтағы ақпараттық ортаның тұрақты және теңгерімді дамуына ықпал етуі мүмкін.

Үшіншіден, жаһандану және ақпараттық технологиялардың ықпалының артуы жағдайында ғаламдық

технологиялық тенденциялардың ақпараттық кеңістікке әсерін талдау қажет болады. Цифрландыру процесі, әлеуметтік медианы және басқа да технологияларды дамыту осы саладағы сын-қатерлерді де, мүмкіндіктерді де қамтамасыз етеді. БҰҰ-ның 77-ші Бас Ассамблеясы барысында Бас хатшы Антонио Гутерриш аталған технологияларды дұрыс пайдаланбауға қатысты елеулі алаңдаушылық білдірді [5]. Ол әлеуметтік медиа арқылы жалған ақпаратты тарату, жеке деректерді заңсыз пайдалану, цифрлық барлау, сондай-ақ ақпараттық жүйелер мен киберқауіпсіздік контекстінде жасанды интеллект пен кванттық есептеулерден болатын қауіптер сияқты мәселелерге назар аударды. Гутерриш бұл мәселелерді шешудің жаһандық құрылымының жоқтығын атап өтті.

Ақпараттық кеңістікті жаһандану тұрғысынан қарастыра отырып, жаңа технологияларды қолданудың оң және теріс жақтарын ескеру қажет.

Оң аспектілер мыналарды қамтиды: жаһандық коммуникация (дипломатиялық қатынастарды тиімдірек етуге және әлемдік мәселелерді шешуге ықпал ететін жедел ақпарат алмасу мүмкіндігі), ақпаратқа қол жеткізу (азаматтардың басқа елдердегі саяси оқиғалар, трендтер мен даму туралы ақпаратқа кең қол жеткізуін қамтамасыз ету, жаһандық процестердің ашықтығы мен түсінуіне ықпал ету), дипломатиялық инновациялар (дипломатия саласындағы азаматтармен және серіктестермен тікелей қарым-қатынас жасау үшін әлеуметтік медиа сияқты жаңа технологияларды қолдану мүмкіндігі).

Теріс аспектілерге мыналар жатады: жалған ақпарат және жалған жаңалықтар (әлеуметтік медиа арқылы жалған ақпараттың таралуы, бұл оқиғаларды қабылдаудың бұрмалануына әкелуі мүмкін және объективті пікір қалыптастыруды қиындатады), киберқауіптер (ақпараттық жүйелерге, соның ішінде мемлекеттік органдарға кибершабуылдар мен хакерлік шабуылдар қаупі), жеке өмірін жоғалту (жеке деректерін жаппай жинау және пайдалану нәтижесінде азаматтардың жеке өмірін бұзу).

Қазақстан мен Литвадағы ақпараттық кеңістіктің дамуын талдау бұл

елдердің жаһандық технологиялық үрдістерге қалай бейімделетінін және олардың сыртқы саясаты осы технологияларды пайдалана отырып қалай өзара іс-қимыл жасайтынын тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Қазақстан мен Литвадағы ақпараттық кеңістіктің дамуын зерттеудің өзектілігі қазіргі әлемнің динамикасымен ғана емес, сонымен бірге осы екі елдің ортақ заңдылықтары мен айырмашылықтарын ашумен де негізделген. Екі ел де өздерінің ерекше саяси және мәдени контекстеріне қарамастан, ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің заңнамалық және практикалық аспектілеріне мән береді. Бұл жалпы екпін сыртқы саяси стратегияларды қалыптастырудағы ақпараттық кеңістіктің маңызды рөлін көрсетеді. Сондай-ақ Қазақстан мен Литва ақпараттық қауіпсіздік саласындағы халықаралық ынтымақтастыққа мән береді және басқа елдермен және халықаралық ұйымдармен тәжірибе алмасады. Екі ел де жаһандық технологиялық трендтердің әсерін мойындайды және ақпараттық саладағы жаңа технологияларға бейімделуге тырысады.

Алайда, олардың тәсілдерін талдай отырып, ерекшеліктер де атап өтуге болады. Қазақстан әлемдік аренада өз ұстанымдарын білдіру үшін цифрландыруды және әлеуметтік медианы дамытуды белсенді түрде насихаттауда және енгізуде, ал Литва баспасөз бостандығының жоғары деңгейімен және еуропалық құрылымдармен белсенді ынтымақтастықпен ерекшеленеді. Бұл айырмашылықтар әр ел үшін бірегей қиындықтарды қалыптастырып қана қоймайды, сонымен қатар салыстырмалы талдауды одан да өзекті етеді.

Осыны ескере отырып, Қазақстан мен Литвадағы ақпараттық кеңістіктің дамуын олардың сыртқы саясаты контекстінде зерттеу саясат, ақпараттық орта және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету арасындағы байланысты түсінуге, сондай-ақ осы елдердің дамуындағы бірегей ерекшеліктер мен сын-қатерлерді анықтауға көмектесетін маңызды және өзекті зерттеу болып табылады.

Зерттеу әдістері

Зерттеу екі негізгі уақыт кезеңін қамтиды: бірінші кезең Қазақстан мен Литваның Кеңес Одағының құрамында болу кезеңінен басталып, олардың КСРО-дан тәуелсіздік алған сәтімен аяқталады; екінші кезең Қазақстан мен Литваның тәуелсіздік алғаннан кейінгі және бүгінгі күнге дейінгі уақытты қамтиды. Бұл тәсіл КСРО құрамындағы кезеңнің және Тәуелсіздік алғаннан кейін екі елдің ақпараттық кеңістігі мен сыртқы саяси стратегияларына әсерін салыстырмалы талдауға мүмкіндік береді.

Зерттеу мәселені зерттеудің кешенді тәсілімен жүргізілді. Оған әдебиеттерге шолу, мәліметтер жинау, статистикалық талдау, үкіметтердің ресми құжаттарын зерделеу, Қазақстанда да, Литвада да сыртқы саясат стратегияларын талдау, негізгі детерминанттарды кешенді талдау және жаһандық үрдістердің әсерін бағалау кірді. Бұл дереккөздер елеулі тенденциялар мен эмпирикалық шындықтарды анықтауға көмектесті.

Әдебиеттерге шолу және теориялық талдау Қазақстан мен Литвадағы ақпараттық кеңістік пен ақпараттық қауіпсіздікті дамытуға қатысты академиялық әдебиеттерге, ғылыми мақалалар мен есептерге жан-жақты шолуды қамтыды. Бұл шолу ақпараттық қауіпсіздіктің теориялық тұжырымдамаларын, ақпараттық технологиялардың әлеуметтік динамикаға күрделі салдарын және ақпараттық кеңістік пен оның халықаралық қатынастарға әсері арасындағы күрделі өзара әрекеттесуді талдады.

Әдістемелік дизайн екі елдегі ақпараттық кеңістіктің дамуын салыстырмалы талдауды қамтамасыз ету мақсатында статистикалық деректер жинақталды және жүйелендірілді. Тиісті мәліметтер репозиторийлерден, соның ішінде Үкіметтің есептерінен, статистикалық мәліметтер базасынан және халықаралық ұйымдардың материалдарынан алынды. Зерттеудің аналитикалық объективтілігін арттыру үшін статистикалық әдістер қолданылды. Ақпараттық кеңістіктің эволюциялық траекториясын анықтау үшін Интернетке

қол жетімділік, әлеуметтік медианың енуі, халықтың цифрлық сауаттылығы және басқа көрсеткіштер сияқты негізгі көрсеткіштер қарастырылды.

Сонымен қатар зерттеу Қазақстанда да, Литвада да сыртқы саясат стратегияларын талдауды қамтыды. Ақпараттық кеңістікті реттеу және деректердің тұтастығын қамтамасыз ету үшін екі ел таңдаған басымдықтар мен әдістемелерді қарастырды.

Әдебиеттерді шолу, статистикалық талдау және сыртқы саясат траекторияларын зерттеу нәтижесінде алынған қорытындыларға сүйене отырып, зерттеу Қазақстан мен Литвадағы ақпараттық кеңістіктің дамуына әсер ететін негізгі факторларды анықтады және талдады. Жүйелі салыстырмалы талдау арқылы екі ел арасындағы айтарлықтай ұқсастықтар мен айырмашылықтар анықталды. Заңнамалық негіздер, халықтың цифрлық сауаттылығы және белсенді халықаралық өзара іс-қимыл сияқты негізгі детерминанттар ақпараттық кеңістік динамикасын қалыптастырудың аспаптық факторлары ретінде атап өтілді.

Зерттеу сонымен қатар екі елдің алдында тұрған ақпараттық қауіпсіздіктің өзекті қауіптерін, соның ішінде жалған ақпарат пен жаңалықтардың таралуына және кибершабуыл қаупіне байланысты қиындықтарды қарастырды. Олардың ақпараттық кеңістігін нығайту үшін Қазақстан мен Литва қабылдаған шараларға бағалау жүргізілді.

Зерттеу сонымен қатар жаһандық технологиялық үрдістердің трансформациялық әсерін, атап айтқанда цифрландырудың келуін және әлеуметтік медианың Қазақстан мен Литвадағы ақпараттық кеңістіктің контурларына өсіп келе жатқан әсерін қозғады. Зерттеу екі елдің де осы жаңа технологияларды өздерінің ақпараттық салаларында қаншалықты қабылдағанын және қолданғанын қарастырды.

Қорытындылай келе, зерттеу кең сыртқы саяси міндеттер контекстінде Қазақстан мен Литвадағы ақпараттық кеңістіктің эволюциясын жан-жақты талдаудан туындайтын негізгі идеяларға баса назар аудара отырып, ғылыми нәтижелерді синтездеді. Зерттеу екі елдегі ақпараттық кеңістіктің дамуына

әсер ету әлеуетін ұсына отырып, оның нәтижелерінің маңызды маңыздылығын атап өтті.

Зерттеу жұмысының жасырын мақсаты олардың сыртқы саяси парадигмалары контекстінде Қазақстан мен Литвадағы ақпараттық кеңістіктің эволюциясын жан-жақты түсінуді қамтамасыз ету болды. Зерттеу стратегиясының негізгі ерекшелігі саяси және құқықтық құрылымдарды талдауды эмпирикалық негізделген статистикалық мәліметтермен мінсіз байланыстыратын сапалық және сандық әдістердің интеграцияланған үйлесімі болды.

Зерттеру нәтижелері мен талқылау

Осы зерттеу аясындағы нәтижелер мен талқылаулар бөлімі Қазақстан мен Литвадағы ақпараттық кеңістіктің дамуына әсер ететін факторларды кешенді талдау болып табылады. Деректерге терең шолу және мұқият құрылымдалған аналитикалық қорытындылар бере отырып, бұл бөлім екі мемлекеттегі ақпараттық орта эволюциясының негізгі аспектілерін қамтуға арналған.

Қазақстан мен Литвадағы ақпараттық кеңістікті дамытудың тарихи ерекшеліктері

XX ғасырдың басында қазақ зиялылары саяси сауаттылықты арттыру және халық арасында тарихи сананы қалыптастыру үшін баспа құралдарының маңыздылығын түсіне отырып, ағарту мен білім беруді дамытуды белсенді қолдады. Бұл қозғалыстың символына айналған көрнекті газеттердің бірі 1905 жылы құрылған «Қазақ» газеті болды, алайда ол басылымға ресми рұқсатты 1913 жылы ғана алды [6].

Қазақстан мен Литваның Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының (КСРО) құрамына кіру кезеңі олардың ақпараттық кеңістігіне айтарлықтай әсер етті. Екі республикада да БАҚ коммунистік биліктің қатаң бақылауында болды [7]. Цензура сөз бостандығын шектеді және коммунизм идеологиясын насихаттау қоғамның барлық деңгейлерінде таралды [8; 9]. Мұның мақсаты Тәуелсіздік пен идеологиялық ауытқуларды басу, сондай-ақ кеңестік

насихатты тарату және коммунизм идеологиясын қолдау болды [10].

Сонымен қатар, Кеңес одағы біртұтас тіл саясатын жүргізді, орыс тілін басым тіл деп таныды және оның ұлттық республикалардағы позициясын күшейтті. Бұл сонымен қатар орыс тілі білім беру, әкімшілік және іскерлік ортада қолданылған ақпараттық кеңістікте көрініс тапты [11; 12; 13].

Алайда, тәуелсіздік алғаннан кейін екі мемлекет те демократиялық дамуға қарай қадам басты, бұл әртүрлі және ашық ақпараттық кеңістікке әкелді.

Сыртқы саяси мақсаттарға жету үшін ақпараттық кеңістікті пайдалану

Қазіргі әлемде ақпараттық кеңістік халықаралық қоғамдастықтың елдер мен олардың саясаты туралы пікірін қалыптастыруда шешуші рөл атқарады. Қазақстан мен Литва көлемі мен геосаяси жағдайы жағынан әр түрлі бола отырып, өздерінің сыртқы саяси мақсаттарына қол жеткізу үшін БАҚ пен қоғамдық дипломатияны белсенді пайдалануға ұмтылады. Алайда, бұл елдердің әрқайсысының ақпараттық кеңістікті басқаруға өзіндік көзқарасы бар, бұл олардың стратегияларындағы айырмашылықтарға байланысты.

Медиа және ақпараттық кеңістік: Қазақстан мен Литва көлемі, қоғамдық құрылымы және ақпараттық технологияларға қолжетімділігімен ерекшеленеді.

Қазақстан баспасөз бостандығын қамтамасыз ету, дербес деректерді қорғау және ақпаратқа қол жеткізу мақсатында ақпараттық кеңістікті реттейтін заңдарды белсенді әзірлеп, енгізді. «Бұқаралық ақпарат құралдары туралы», «Ақпаратқа қол жеткізу туралы», «Телерадио хабарларын тарату туралы», «Жеке деректерді қорғау туралы» және өзге де Қазақстан Республикасының заңдары аталған саладағы маңызды нормативтік актілер болып табылады. Бұлар әртүрлі тараптардың мүдделері арасында тепе-теңдік құруға және ашық ақпараттық кеңістікті сақтауға мүмкіндік береді.

Қазақстан ақпараттық технологиялардың дамуын белсенді қолдайды, бұл оның Digital Intelligence Index 2023 рейтингінде 20-орынды иеленгенінен көрінеді. Сондай-ақ,

Қазақстан DSGI 2021 рейтингінде 43-орында, бұл цифрлық технологиялардың сенімділігі мен жеделдігінің көрсеткіштерін көрсетеді [14].

Әлеуметтік медиа Қазақстанда коммуникацияның маңызды құралына айналуға және оның танымалдығы өсуде. 2023 жылдың басында интернет қолданушыларының саны 17,73 миллионға жетті, оның 66,8% - ы әлеуметтік желі қолданушылары. Бұл елдегі әлеуметтік медианың қарқынды өсуімен расталады [15].

Интернет пен әлеуметтік желілердің дамуы халықтың ақпараттық көкжиегін кеңейтіп, пікірлер мен идеялармен еркін алмасуға мүмкіндік туғызды [16].

Дүниежүзілік баспасөз бостандығы индексінің нәтижелері де оң өзгерістерді көрсетеді. Қазақстан 2021 жылы 155-орыннан 2023 жылы 134-орынға көтерілді, бұл елдегі баспасөз бостандығы жағдайының жақсарғанын көрсетеді [17].

Сондай-ақ, Қазақстан өзінің медиа-ресурстарын белсенді дамытуда. Қазіргі уақытта елімізде 460 БАҚ тіркелген, олардың көпшілігі қазақ және орыс тілдеріндегі БАҚ [18].

Осылайша, Қазақстан ақпараттық кеңістікті, цифрландыруды және әлеуметтік медианы дамыту саласында ілгерілеуде, бұл рейтинг нәтижелері мен статистикалық деректермен расталады.

Литва. Литваның ақпараттық кеңістігі әртүрлілік пен динамизмнің жоғары деңгейімен ерекшеленеді. Елдегі БАҚ баспасөз бостандығына, сөз бостандығына кепілдік береді және журналистердің ақпаратқа қол жеткізу құқығын қорғайды. Бұл тәсіл жан-жақты ақпараттық қамтуға және азаматтардың қоғамдық пікірталастарға белсенді қатысуына ықпал етеді.

2023 жылы Литва Дүниежүзілік баспасөз бостандығы индексіне 7-орынға ие болды (2022 жылы 9-орын, 2021 жылы 28-орын). Бұл заңнамалық шаралардың елдегі баспасөз бостандығы мен ақпараттық кеңістікті дамытуда оң әсерін көрсетеді [17].

Литваның БАҚ-ты реттейтін заңнамасы бірнеше заңдарға, соның ішінде «Қоғамды ақпараттандыру туралы», «Электронды байланыс туралы» және өзге де заңдарға негізделген. Бұл заңдар қоғамдық

ақпаратты жинау, жариялау және тарату процедураларын анықтайды. Сонымен қатар ақпарат өндірушілер мен таратушылардың, журналистер мен реттеушілердің құқықтары мен міндеттерін қорғайды [19; 20].

Литва сонымен қатар ақпараттың ашықтығы мен азаматтарға қолжетімділікті қамтамасыз ету үшін белсенді жұмыс істейді. Мемлекеттік органдар өз қызметі туралы ақпарат беруге, ашық консультациялар өткізуге және жұртшылықпен қарым-қатынас орнатуға міндетті. Бұл азаматтардың ақпараттық кеңістікті қалыптастыруға белсенді қатысуына мүмкіндік береді [21].

Литваның ақпараттық кеңістігінде әлеуметтік медиа да маңызды рөл атқарады. Facebook, Instagram және Twitter сияқты платформалар қарым-қатынас жасау, пікірмен бөлісу және жаңалықтарды тарату үшін кеңінен қолданылады. Екі миллионнан астам Литва тұрғындары әлеуметтік медианы белсенді пайдаланады. Facebook ең танымал платформа болып табылады, одан кейін YouTube және Instagram [22].

Осылайша, Литва баспасөз бостандығы мен ақпаратқа қол жетімділік заңнамамен белсенді түрде қолдау көрсетілетін қолайлы ақпараттық кеңістік құрды. Әлеуметтік медианың пайда болуы ақпаратты қол жетімді етті және азаматтарға қоғамдық пікірталастарға белсенді қатысуға мүмкіндік берді.

Елдер арасындағы ұқсастық - екі мемлекет те өздерінің сыртқы саяси ұстанымдарын насихаттау үшін БАҚ-ты пайдаланады. Олар халықаралық қауымдастықтың назарын аудару және қолдау алу үшін өздерінің жетістіктерін көрсететін, экономикасы мен өмір салтын тиімді түрде көрсететін мазмұн жасайды.

Қоғамдық дипломатия: Қазақстан да, Литва да белсенді қоғамдық дипломатия жүргізеді, халықаралық форумдарға қатысады және әлеуметтік медианы шетелдік серіктестермен және аудиториямен байланысу үшін пайдаланады. Олар әлемдік қоғамдастықтың адал және жауапты қатысушылары ретіндегі имиджін сақтауға, сондай-ақ өздерінің саяси мақсаттары мен жетістіктері туралы ақпарат таратуға тырысады.

Қазақстан. Тәуелсіздік кезеңінде Қазақстан өзінің ұлттық бірегейлігін және

сыртқы саяси бағдарын айқындау бойынша белсенді жұмыс істеді [23]. Қазақстан түрлі халықаралық ұйымдарға қатысып, басқа елдермен дипломатиялық байланыстар орната отырып, өзінің халықаралық ұстанымын нығайтуға және әлемдік аренада өз мүдделерін ілгерілетуге ұмтылды [24]. Жемісті дипломатиялық қызмет Қазақстан тәуелсіздік жылдары ішінде 180-нен астам мемлекетпен дипломатиялық қатынастар орнатқанымен расталады. Сондай-ақ БҰҰ, ЕҚЫҰ, ИӨҰ, ШЫҰ, ТМД, ЕурАзЭҚ, ҰҚШҰ, ЭЫДҰ және басқа да маңызды халықаралық ұйымдардың мүшесі болып табылатындығымен дәлелденеді [25].

Қазақстан өңірдегі байланыстарын нығайта отырып және өңірлік ынтымақтастық процестеріне белсенді қатыса отырып, Ресеймен, Қытаймен және көршілес Орталық Азия елдерімен белсенді ынтымақтастықта болды [25]. Экономикалық реформалар, демократиялық трансформациялар және сыртқы саясат туралы халықты хабардар етуде БАҚ маңызды рөл атқарды. Уақыт өте келе ақпараттық кеңістік отандық медианың дамуы, ірі ойыншылардың пайда болуы және жаңа коммуникациялық арналардың ықпалы арқасында дамыды [26]. Заманауи технологиялар, ақпараттық науқандар мен шетелдік делегацияларға арналған іс-шаралар мемлекет туралы ақпаратты әлемдік деңгейде таратуға мүмкіндік берді.

Бұл ұлттық мүдделерді ілгерілету және Қазақстанның әлемдік аренадағы ұстанымын қалыптастыру үшін ақпараттық ресурстардың маңыздылығын көрсетеді.

Литва. 1990 жылы тәуелсіздік алғаннан кейін Литваның ақпараттық кеңістігі, әсіресе сыртқы саясатқа қатысты айтарлықтай өзгерістерге ұшырады. Мемлекет БҰҰ, Еуропалық одақ (ЕО), Еуропа Кеңесі, ЕҚЫҰ, САҚҰ (НАТО), ДСҰ және ЭЫДҰ сияқты әртүрлі халықаралық ұйымдарға мүше болып, келісім орнатты [27]. Литва сонымен қатар Солтүстік Еуропа елдерімен белсенді жұмыс істеп, әртүрлі Балтық ұйымдарының қызметіне қатысты [28].

Литва 189 елмен дипломатиялық байланыс орнатты, халықаралық серіктестермен ақпарат алмасуды

күшейтіп, әлемдік аренада өз мүдделерін алға тартты [4]. БАҚ үкіметтің қызметі мен халықаралық аренадағы оқиғалар туралы халықты хабардар етуде маңызды рөл атқарады.

Ақпараттық кеңістік сонымен қатар литвалық мәдениетті және тарихты білдіретін платформаға айналды. Интернет пен әлеуметтік медианың дамуымен ол ашық болып, елдегі демократиялық процестерді нығайтатын еркін пікір алмасуға және идеялармен бөлісуге ықпал етті.

Жалпы, Литваның ақпараттық кеңістігі оның сыртқы саясатымен тығыз байланысты. Ол елдің мүдделерін ілгерілету, дипломатиялық қатынастар орнату және литвалық мәдени мұраны насихаттау үшін қолданылады.

Ақпараттық соғыс: Литва мен Қазақстан ақпараттық соғыстардың белсенді қатысушылары болып саналмаса да, олар жалған ақпаратқа, цифрлық шабуылдарға ұшыраудың қаупі бар. Екі мемлекет те осындай қауіп-қатерлермен күресу және киберкеңістікте өз мүдделерін қорғау үшін шаралар қабылдауда.

Қазақстан жалған ақпаратпен және жалған жаңалықтармен, әсіресе сыртқы саясат контекстінде күресу үшін шаралар қабылдауда. Атап айтқанда, ақпараттық кеңістікті бақылайды, жалған ақпарат жағдайларын анықтайды және тергейді, ақпараттық сауаттылықты арттыру үшін халықаралық серіктестермен және қоғаммен ынтымақтастық орнатады.

Сонымен қатар Қазақстанда StopFake.kz сайты іске қосылды. Ол ақпараттық манипуляциялармен және жалған хабарламалармен күресу үшін құрылған. Аталған сайт ай сайын қазақстандық интернет сегментінде таратылатын 150-ге жуық фейктерді анықтайды. Мемлекеттің басымдығы жауапты журналистиканы қалыптастыру, БАҚ-та және әлеуметтік желілерде ақпарат сапасын арттыру, сондай-ақ жарияланымдар үшін азаматтық жауапкершілікті дамыту болып табылады. 2022 жылғы статистикаға сәйкес, жеке деректерді заңсыз таратуды, суицидті насихаттайтын ақпаратты таратуды, басқа адамдардың ар-намысы мен қадір-қасиетін қорлауды, сондай-ақ кәмілетке толмағандардың жеке басын анықтауға мүмкіндік беретін деректерді

таратуды қоса алғанда, заңнаманы бұзу жағдайлары анықталды [29]. (StopFake!, 2020).

Сонымен қатар, Қазақстан киберқауіпсіздікке белсенді назар аударуда. Киберқауіпсіздік индексінде 2020 жылы Қазақстан 31-орынды иеленді (2018 жылы 40-орын). Қазақстан осы бағытта бірнеше маңызды қадамдар жасады, соның ішінде Қазақстанның киберқорғауын құрды және басқа да маңызды бастамаларды жүзеге асырды. Негізгі шараларға зиянды бағдарламалық кодты зерттеу үшін зертханалар орнату, Ұлттық ақпараттық қауіпсіздік үйлестіру орталығын құру, компьютерлік инциденттерге әрекет ету тобын құру және жеті қауіпсіздік орталығын орнату кіреді. Бұл қадамдар Қазақстанның киберқауіпсіздік саласын дамытуға және елдегі ақпараттық жүйелерді қорғаудың жоғары деңгейін қамтамасыз етуге ұмтылысы туралы айтады [30].

Литва да жалған ақпарат пен жалған жаңалықтармен күресу үшін шаралар қабылдауда. Мемлекет жалған ақпаратқа қарсы іс-қимыл жөніндегі стратегиялар мен бағдарламаларды әзірлейді, ақпараттық кеңістіктің мониторингін жүзеге асырады, жалған ақпаратты тану және оған қарсы іс-қимыл жасау үшін халықаралық әріптестермен және жұртшылықпен ынтымақтасады. Литваның қорғаныс саясатының «Ақ кітабында» іс-әрекеттің үш негізгі бағыты ұсынылған: шабуыл мақсаттарын анықтайтын ақпараттық кеңістікті бақылау және талдау, азаматтар арасында ағартушылық жұмыс және ЕО институттарымен, НАТО-мен және олардың мүшелерімен ынтымақтастықты нығайту. Литва саясаткерлері Литваның ЕО-ның басқа мүшелеріне қарағанда Ресей Федерациясы таратқан жалған ақпараттың өсіп келе жатқан және тұрақсыздандыратын әсеріне ұшырайды деп мәлімдейді [31].

Жалған ақпараттың кең таралуына жауап ретінде Литва заңнамаға түзетулер енгізіп, ресейлік және беларуссиялық телерадио хабарларын таратушыларға 2022 жылдың 22 қыркүйегінен 2024 жылдың 16 қазанына дейін мемлекетте екі жылға жұмыс істеуге тыйым салды. Бұл шешім мемлекеттің ақпараттық кеңістігін қорғау үшін қабылданды.

Литва Үкіметі сонымен қатар Кремльдің үгіт-насихатына қарсы халықаралық күш-жігерді бақылау, әшкерелеу және үйлестіру үшін жаңа орталық құруды жоспарлауда. Бұл елдің ақпараттық кеңістігін қорғаудың және жалған ақпаратқа қарсы күресті күшейтудің шұғыл қажеттілігін көрсетеді.

Литва Үкіметі сонымен қатар көпшілікке интернеттен және өзге де ақпарат көздерінен алатын ақпараттың дұрыстығын қалай тексеруге болатындығын түсіндіру үшін тренинг өткізуді жоспарлауда [32].

Сондай-ақ, киберқауіпсіздік индексінде 6-шы орында тұрған Литва киберқауіпсіздікке ерекше мән береді. Мысалы, Игналин атом электр станциясы (ИАЭО) және Киберқауіпсіздік жөніндегі ұлттық үйлестіру орталығы (ҰҚКБ) сияқты әр түрлі ұйымдармен өзара әрекеттесуде. ИАЭО құру мақсаты киберкеңістіктегі жағымсыз көріністермен күресу болып табылады. Сонымен қатар, жыл сайын ИАЭО мамандары «кибернетикалық қалқан» деп аталатын ұлттық киберқауіпсіздік оқу-жаттығуларына белсенді қатысады. Бұл жаттығулар киберқауіпсіздік бойынша практикалық дағдыларды дамытуға бағытталған және киберқауіпсіздікті басқару процедураларының тиімділігін тексеруге мүмкіндік береді [33].

Басымдықтардағы

айырмашылықтар: тәсілдердегі айырмашылықтар әр елдің әр түрлі сыртқы саяси басымдықтарынан туындайды. Мысалы, Литва Еуропалық Одақ пен НАТО-ның мүшесі ретінде өзінің күш-жігерін еуропалық құндылықтар мен қауіпсіздікті насихаттауға баса назар аударады. Қазақстан Орталық Азияда бола отырып, басқа Азия елдерімен ынтымақтастыққа және жетекші әлемдік ойыншылармен экономикалық дипломатияға назар аударады.

Қазақстан мен Литва ақпараттық кеңістікті өздерінің сыртқы саяси мақсаттарына қол жеткізу құралы ретінде пайдаланады. Олардың тәсілдері мен стратегиялары мөлшері, қоғамдық құрылымы және сыртқы саяси басымдықтары бойынша әр түрлі болуы мүмкін. Бірақ екі мемлекет те әлемдік ақпараттық кеңістікте белсенді қатысуға және халықаралық қауымдастық

алдында өзін оң жағынан көрсетуге тырысады.

Қорытынды

Бұл ғылыми мақалада Қазақстан мен Литваның сыртқы саяси мақсаттарына қол жеткізу үшін ақпараттық кеңістікті пайдалану тәсілдері мен стратегияларына салыстырмалы талдау жүргізілді. Ақпараттық саланы дамыту тәсілдеріндегі ұқсастықтар да, айырмашылықтар да және ақпараттық саланың екі елдің сыртқы саясатымен байланысы да көрінеді.

Қазақстан мен Литва баспасөз бостандығы мен ақпаратқа қол жетімділіктің маңыздылығын анықтайды. Қазақстан мен Литва заңнамасы БАҚ-тың құқықтары мен міндеттерін реттейді, сөз және сөз бостандығын қамтамасыз етеді, сондай-ақ дербес деректерді қорғайды. Бұл заңдар ашық ақпараттық кеңістікті қолдауға және әртүрлі тараптардың құқықтары арасында тепе-теңдік орнатуға бағытталған.

Дегенмен, тәсілдерде де айырмашылықтар бар. Литва баспасөз бостандығы рейтингінде жоғары орынға ие, бұл оның ашық ақпараттық кеңістікті дамыту және сөз бостандығын қорғау

жөніндегі белсенді күш-жігерін көрсетеді. Қазақстан сондай-ақ цифрландыруда және ақпараттық технологияларды дамытуда белсенділік танытуда, бұл оның Digital Intelligence Index рейтингінде көрінеді.

Маңыздысы, екі мемлекет те әлеуметтік медианы байланыс пен ақпарат алмасудың маңызды құралы ретінде пайдаланады. Facebook, Instagram және Twitter сияқты танымал әлеуметтік медиа платформалар азаматтарға белсенді қарым-қатынас жасауға, пікірлер мен ақпараттар таратуға мүмкіндік береді. Бұл фактор екі мемлекеттің сыртқы саяси коммуникациясына әсер етеді, бұл оларға өз ұстанымдарын тиімдірек көрсетуге және әлемдік аудиторияның назарын аударуға мүмкіндік береді.

Зерттеу қазіргі әлемдік саясат пен ақпараттық саланың динамикасын түсіну үшін маңызды. Бұл Қазақстан мен Литваның сыртқы саяси коммуникациясының ерекшеліктерін және олардың әлемдік аренаға әсерін жақсы түсінуге мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі

1. Малькевич, А. А. Роль социальных сетей в протестном политическом участии граждан/ А.А. Малькевич // Управленческое консультирование. – 2020. №1 (133). С. 35-42. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-sotsialnyh-setey-v-protestnom-politicheskom-uchastii-grazhdan> (жүгінген күні: 03.03.2023).
2. Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей 16 декабря 2015 года. 70/125. Итоговый документ совещания высокого уровня Генеральной Ассамблеи, посвященного общему обзору хода осуществления решений Всемирной встречи на высшем уровне по вопросам информационного общества A/RES/70/125 // Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций. – 2016 – URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/438/45/PDF/N1543845.pdf?OpenElement> (жүгінген күні: 01.06.2023).
3. Президент РК предложил создать центральноазиатский телеканал или сайт. Капитал. Центр деловой информации. – 2022. – URL: <https://kapital.kz/gosudarstvo/107495/prezident-rk-predlozhit-sozdat-tsentral-noaziat-skiy-telekanal-ili-sayt.html> (жүгінген күні: 15.01.2023).
4. List of countries with which Lithuania has established diplomatic relations // Ministry of Foreign affairs of the Republic of Lithuania. - 2021. - URL: <https://urm.lt/default/en/list-of-countries-with-which-lithuania-has-established-diplomatic-relations> (жүгінген күні: 05.07.2023).
5. Генеральный секретарь ООН – на 77-й сессии Генассамблеи: одной надежды недостаточно, нужны действия. // Новости ООН.- 2022. – URL: <https://news.un.org/ru/story/2022/09/1431891> (жүгінген күні: 03.08.2023).
6. Иванова, К./ Казахстанская журналистика: из века в век переходя./ К. Иванова - <https://kazpravda.kz>. – 2018. – URL: <https://kazpravda.kz/n/kazahstanskaya-zhurnalistsika-iz-veka-v-vek-perehodya/> (жүгінген күні: 27.03.2023).
7. Принят декрет о печати./ Президентская библиотека имени Б.Ельцина Управления делами президента Российской Федерации. <https://www.prlib.ru>. – 1917. – URL: <https://www.prlib.ru/history/619704> (жүгінген күні: 22.02.2023).

8. Академия наук Казахской ССР / Есенов Ш. Е. // А — Ангоб. — М. : Советская энциклопедия, 1969. — (Большая советская энциклопедия : [в 30 т.] / гл. ред. А. М. Прохоров ; 1969—1978, т. 1).
9. Брусиловская, Е. Какими были первые выпуски казахского телевидения. // Е. Брусиловская/Казахстанская правда – 2022. – URL: <https://kazpravda.kz/n/kakimi-byli-pervye-vypuski-kazahskogo-televideniya/> (жүгінген күні: 22.02.2023).
10. Горин, А. А. Трансформация культурного пространства и массовых коммуникаций в Литве на начальном этапе ее советизации (1940-1941 г.).// А. А. Горин/ Петербургский исторический журнал. - 2018. - №4 (20). - С. 281-289. doi: 10.24411/2311-603X-2018-00086. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/transformatsiya-kulturnogo-prostranstva-i-massovyh-kommunikatsiy-v-litve-na-nachalnom-etape-ee-sovetizatsii-1940-1941-gg> (жүгінген күні: 15.02.2023).
11. Закон СССР «О языках народов СССР»// Законы и право. – 1990. – URL: <http://www.zaki.ru/pagesnew.php?id=1729> (жүгінген күні: 03.08.2023).
12. Арутюнова, М. А. Языковая политика и статус русского языка в СССР и государствах постсоветского пространства.// М.А. Арутюнова, Вестник Московского университета. Серия 25. Международные отношения и мировая политика. – 2012. - № 1. - С. 155-178. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/yazykovaya-politika-i-status-russkogo-yazyka-v-sssr-i-gosudarstvah-postsovetskogo-prostranstva> (жүгінген күні: 20.02.2023).
13. Suleimenova, E. Globalization and Language Policy. / E. Suleimenova - Polylinguality and Transcultural Practices. – 2020. - №17. – С. 112-120. 10.22363/2618-897X-2020-17-1-112-120. (жүгінген күні: 02.09.2023).
14. Global Rankings for Digital Skills | Wiley Gap Index. / Wiley. – 2021. – URL: <https://dsgi.wiley.com/global-rankings/> (жүгінген күні: 15.05.2023).
15. Kemp, S. Digital 2023: Kazakhstan — DataReportal – Global Digital Insights./ S. Kemp. - In DataReportal – Global Digital Insights. – 2023. – URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2023-kazakhstan> (жүгінген күні: 11.03.2023).
16. «2020 жылы тұтынушылардың отандық ақпараттық өнімге сұраныс деңгейі» әлеуметтік зерттеу нәтижелері бойынша есеп. / ОФ «ЦСПИ «Стратегия». - 2021.
17. Всемирный индекс свободы прессы./ Информационный портал NoNews. - 2023. – URL: <https://nonews.co/directory/lists/countries/worldwide-press-freedom-index> (жүгінген күні: 28.06.2023).
18. Статистика СМИ./ Комитет информации Министерства информации и общественного развития Республики Казахстан. – URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/inf/activities/145?lang=ru> (жүгінген күні: 23.04.2023).
19. Law of the Republic of Lithuania «Law on the provision of information to the public». – 1996. – URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2865241206f511e687e0fbad81d55a7c?jfwid=1clcwosx33> (жүгінген күні: 10.06.2023).
20. Law of the Republic of Lithuania «Law on electronic communications». – 2004 – URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/7092f502c43811e5a141fec4d43d786?jfwid=-fxdp786k> (жүгінген күні: 10.06.2023).
21. Law of the Republic of Lithuania «On the right to obtain information from state and municipal institutions and agencies». – 2000. – URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.440732> (жүгінген күні: 22.06.2023).
22. Social media in Lithuania. / Statista. – 2023. – URL: <https://www.statista.com/topics/10657/social-media-in-lithuania/#topicOverview> (жүгінген күні: 03.09.2023).
23. Указ Президента Республики Казахстан «О Концепции внешней политики Республики Казахстан на 2020 - 2030 годы». Информационная Система ПАРАГРАФ. – 2020. – URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=38683735 (жүгінген күні: 02.03.2023).
24. Султанов, Б. Внешняя политика Казахстана: от Первой ко Второй Республике Сборник научных статей. // Б. Султанов - Экспертный клуб «Один пояс и один путь». – 2023
25. Как изменился Казахстан за 26 лет независимости/ Официальный информационный ресурс Премьер-Министра Республики Казахстан. – 2017.– URL: <https://primeminister.kz/ru/news/kak-izmenilsya-kazahstan-za-26-let-nezavisimosti> (жүгінген күні: 28.05.2023).
26. Указ Президента Республики Казахстан «Об утверждении Информационной доктрины Республики Казахстан». – 2023. – URL: <https://akorda.kz/ru/ob-utverzhdanii-informacionnoy-doktriny-respubliki-kazahstan-2025248> (жүгінген күні: 10.06.2023).
27. Lithuania and EU./ Ministry of Foreign affairs of the Republic of Lithuania. – 2020. – URL: <https://www.urm.lt/default/en/foreign-policy/lithuania-in-the-region-and-the-world/lithuania-member-of-the-european-union/membership> (жүгінген күні: 10.07.2023).
28. International organizations./ Ministry of Foreign affairs of the Republic of Lithuania. – 2021. – URL: <https://www.urm.lt/default/en/foreign-policy/lithuania-in-the-region-and-the-world/international-organizations> (жүгінген күні: 10.03.2023).
29. StopFake! – 2020. – URL: <https://stopfake.kz/ru/> (жүгінген күні: 26.04.2023).

30. Информационная безопасность. Министерство цифрового развития, инноваций и аэрокосмической промышленности Республики Казахстан. – URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/mdai/activities/6?lang=ru> (жүгінген күні: 11.06.2023).

31. Романова, Т., Соколов, Н. и Колотаев, Ю. Дезинформация (фейковые новости, пропаганда) как угроза стрессоустойчивости: подходы на уровне Евросоюза и Литвы как его члена.// Т. Романова, Н. Соколов и Ю. Колотаев. Балтийский регион. - 2020. - №12 (1). – С. 53-67. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/dezinformatsiya-fejkovyie-novosti-propaganda-kak-ugroza-stressoustoychivosti-podhody-na-urovne-evrosoyuza-i-litvy-kak-ego-chlena/viewer> (жүгінген күні: 28.01.2023).

32. Rybarczyk, K. Lithuanian media under attack by Russian disinformation/ K. Rybarczyk - FairPlanet. – 2023. – URL: <https://www.fairplanet.org/editors-pick/lithuanian-media-is-under-attack-by-russian-disinformation/> (жүгінген күні: 11.09.2023).

33. Кибербезопасность - один из приоритетов ИАЭС/ Игналинская атомная электростанция. Кибербезопасность. Один Из Приоритетов ИАЭС | Игналинская Атомная Электростанция. – 2021. – URL: <https://www.iae.lt/ru/novosti/press-relizy/kiberbezopasnost-odin-iz-prioritetov-iaes/672> (жүгінген күні: 11.06.2023).

References

1. Mal'kevich, A. A. Rol' social'nyh setej v protestnom politicheskom uchastii grazhdan/ A.A. Mal'kevich // Upravlencheskoe konsul'tirovanie. – 2020. №1 (133). S. 35-42. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-sotsialnyh-setey-v-protestnom-politicheskom-uchastii-grazhdan> (accessed 03.03.2023).

2. Rezoljucija, prinjataja General'noj Assambleej 16 dekabnja 2015 goda. 70/125. Itogovyj dokument soveshhanija vysokogo urovnja General'noj Assamblei, posvjashhennogo obshhemu obzoru hoda osushhestvlenija reshenij Vsemirnoj vstrechi na vysshem urovne po voprosam informacionnogo obshhestva A/RES/70/125 // General'naja Assambleja Organizacii Ob#edinennyh Nacij. – 2016 – URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/438/45/PDF/N1543845.pdf?OpenElement> (accessed 01.06.2023).

3. Prezident RK predlozhl sozdat' central'noaziatskij telekanal ili sayt. Kapital. Centr delovoj informacii. – 2022. – URL: <https://kapital.kz/gosudarstvo/107495/prezident-rk-predlozhl-sozdat-tsentral-noaziat-skiy-telekanal-ili-sayt.html> (accessed 15.01.2023).

4. List of countries with which Lithuania has established diplomatic relations // Ministry of Foreign affairs of the Republic of Lithuania. - 2021. - URL: <https://urm.lt/default/en/list-of-countries-with-which-lithuania-has-established-diplomatic-relations> (accessed 05.07.2023).

5. General'nyj sekretar' OON – na 77-j sessii Genassamblei: odnoj nadezhdy nedostatochno, nuzhny dejstvija. // Novosti OON.- 2022. – URL: <https://news.un.org/ru/story/2022/09/1431891> (accessed 03.08.2023).

6. Ivanova, K./ Kazahstanskaja zhurnalistika: iz veka v vek perehodja./ K. Ivanova - <https://kazpravda.kz>. – 2018. – URL: <https://kazpravda.kz/n/kazahstanskaya-zhurnalistika-iz-veka-v-vek-perehodya/> (accessed 27.03.2023).

7. Prinjat dekret o pečati./ Prezidentskaja biblioteka imeni B.El'cina Upravlenija delami prezidenta Rossijskoj Federacii. <https://www.prlib.ru>. – 1917. – URL: <https://www.prlib.ru/history/619704> (accessed 22.02.2023).

8. Akademija nauk Kazahskoj SSR / Esenov Sh. E. // A — Angob. — M. : Sovetskaja jenciklopedija, 1969. — (Bol'shaja sovetskaja jenciklopedija : [v 30 t.] / gl. red. A. M. Prohorov ; 1969—1978, t. 1).

9. Brusilovskaja, E. Kakimi byli pervye vypuski kazahskogo televidenija. // E. Brusilovskaja/Kazahstanskaja pravda – 2022. – URL: <https://kazpravda.kz/n/kakimi-byli-pervye-vypuski-kazahskogo-televidenija/> (accessed 22.02.2023).

10. Gorin, A. A. Transformacija kul'turnogo prostranstva i massovyh kommunikacij v Litve na nachal'nom jetape ee sovetizacii (1940-1941 gg.)// A. A. Gorin/ Peterburgskij istoricheskij zhurnal. - 2018. - №4 (20). - S. 281-289. doi: 10.24411/2311-603X-2018-00086. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/transformatsiya-kulturnogo-prostranstva-i-massovyh-kommunikatsiy-v-litve-na-nachalnom-etape-ee-sovetizatsii-1940-1941-gg> (accessed 15.02.2023).

11. Zakon SSSR «O jazykah narodov SSSR»// Zakony i pravo. – 1990. – URL: <http://www.zaki.ru/pagesnew.php?id=1729> (accessed 03.08.2023).

12. Arutjunova, M. A. Jazykovaja politika i status russkogo jazyka v SSSR i gosudarstvah postsovetskogo prostranstva.// M.A. Arutjunova, Vestnik Moskovskogo universiteta. Serija 25. Mezhdunarodnye otnoshenija i mirovaja politika. – 2012. - № 1. - S. 155-178. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/yazykovaya-politika-i-status-russkogo-yazyka-v-sssr-i-gosudarstvah-postsovetskogo-prostranstva> (accessed 20.02.2023).

13. Suleimenova, E. Globalization and Language Policy. / E. Suleimenova - Polylinguality and Transcultural Practices. – 2020. - №17. – S. 112-120. 10.22363/2618-897X-2020-17-1-112-120. (accessed 02.09.2023).
14. Global Rankings for Digital Skills | Wiley Gap Index. / Wiley. – 2021. – URL: <https://dsgj.wiley.com/global-rankings/> (accessed 15.05.2023).
15. Kemp, S. Digital 2023: Kazakhstan — DataReportal – Global Digital Insights./ S. Kemp. - In DataReportal – Global Digital Insights. – 2023. – URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2023-kazakhstan> (accessed 11.03.2023).
16. «2020 zhyly tıtynushylardyń otandyq aqparattyq ǵnimge sұranys deńgeji» әleumettik zertteu nәtizheleri boıynsha esep. / OF «CSPI «Strategija». - 2021.
17. Vsemirnyj indeks svobody pressy./ Informacionnyj portal NoNews. - 2023. – URL: <https://nonews.co/directory/lists/countries/worldwide-press-freedom-index> (accessed 28.06.2023).
18. Statistika SMI./ Komitet informacii Ministerstva informacii i obshhestvennogo razvitija Respubliki Kazakhstan. – URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/inf/activities/145?lang=ru> (accessed 23.04.2023).
19. Law of the Republic of Lithuania «Law on the provision of information to the public». – 1996. – URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/2865241206f511e687e0fbad81d55a7c?jfwid=1clcwosx33> (accessed 10.06.2023).
20. Law of the Republic of Lithuania «Law on electronic communications». – 2004 – URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/7092f502c43811e5a141fec4d4d3d786?jfwid=fxdp786k> (accessed 10.06.2023).
21. Law of the Republic of Lithuania «On the right to obtain information from state and municipal institutions and agencies». – 2000. – URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.440732> (accessed 22.06.2023).
22. Social media in Lithuania. / Statista. – 2023. – URL: <https://www.statista.com/topics/10657/social-media-in-lithuania/#topicOverview> (accessed 03.09.2023).
23. Ukaz Prezidenta Respubliki Kazakhstan «O Konceptcii vneshnej politiki Respubliki Kazakhstan na 2020 - 2030 gody». Informacionnaja Sistema PARAGRAF. – 2020. – URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=38683735 (accessed 02.03.2023).
24. Sultanov, B. Vneshnjaja politika Kazahstana: ot Pervoj ko Vtoroj Respublike Sbornik nauchnyh statej. // B. Sultanov - Jekspertnyj klub «Odin pojas i odin put'». – 2023
25. Kak izmenilsja Kazakhstan za 26 let nezavisimosti/ Oficial'nyj informacionnyj resurs Prem'er-Ministra Respubliki Kazakhstan. – 2017.– URL: <https://primeminister.kz/ru/news/kak-izmenilsya-kazahstan-za-26-let-nezavisimosti> (accessed 28.05.2023).
26. Ukaz Prezidenta Respubliki Kazakhstan «Ob utverzhenii Informacionnoj doktriny Respubliki Kazakhstan». – 2023. – URL: <https://akorda.kz/ru/ob-utverzhenii-informacionnoj-doktriny-respubliki-kazahstan-2025248> (accessed 10.06.2023).
27. Lithuania and EU./ Ministry of Foreign affairs of the Republic of Lithuania. – 2020. – URL: <https://www.urm.lt/default/en/foreign-policy/lithuania-in-the-region-and-the-world/lithuania-member-of-the-european-union/membership> (accessed 10.07.2023).
28. International organizations./ Ministry of Foreign affairs of the Republic of Lithuania. – 2021. – URL: <https://www.urm.lt/default/en/foreign-policy/lithuania-in-the-region-and-the-world/international-organizations> (accessed 10.03.2023).
29. StopFake! – 2020. – URL: <https://stopfake.kz/ru/> (accessed 26.04.2023).
30. Informacionnaja bezopasnost'. Ministerstvo cifrovogo razvitija, innovacij i ajerokosmicheskoy promyshlennosti Respubliki Kazakhstan. – URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/mdai/activities/6?lang=ru> (accessed 11.06.2023).
31. Romanova, T., Sokolov, N. i Kolotaev, Ju. Dezinformacija (fejkovyje novosti, propaganda) kak ugroza stressoustojchivosti: podhody na urovne Evrosojuza i Litvy kak ego chlena.// T. Romanova, N. Sokolov i Ju. Kolotaev. Baltijskij region. - 2020. - №12 (1). – S. 53-67. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/dezinformatsiya-fejkovyje-novosti-propaganda-kak-ugroza-stressoustoychivosti-podhody-na-urovne-evrosoyuza-i-litvy-kak-ego-chlena/viewer> (accessed 28.01.2023).
32. Rybarczyk, K. Lithuanian media under attack by Russian disinformation/ K. Rybarczyk - FairPlanet. – 2023. – URL: <https://www.fairplanet.org/editors-pick/lithuanian-media-is-under-attack-by-russian-disinformation/> (accessed 11.09.2023).
33. Kiberbezopasnost' - odin iz prioritetov IAJeS/ Ignalinskaja atomnaja jelektrostancija. Kiberbezopasnost'. Odin Iz Prioritetov IAJeS | Ignalinskaja Atomnaja Jelektrostancija. – 2021. – URL: <https://www.iae.lt/ru/novosti/press-relizy/kiberbezopasnost-odin-iz-prioritetov-iaes/672> (accessed 11.06.2023).

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННОГО ПРОСТРАНСТВА ДЛЯ ДОСТИЖЕНИЯ ВНЕШНЕПОЛИТИЧЕСКИХ ЦЕЛЕЙ: ОПЫТ КАЗАХСТАНА И ЛИТВЫ

Багдагуль ЖАПАРАЛИНА, докторант Института дипломатии Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан, Астана, Республика Казахстан, zhabagdagul@gmail.com

Алексей ВОЛКОВ, директор Института дипломатии Академии государственного управления при Президенте Республики Казахстан, Астана, Республика Казахстан, aleksey.volkov@apa.kz

USING INFORMATION SPACE TO ACHIEVE FOREIGN POLICY GOALS: THE EXPERIENCE OF KAZAKHSTAN AND LITHUANIA

Bagdagul ZHAPARALINA, Doctoral student of the Institute of Diplomacy of the Academy of Public Administration under the President of the Republic of Kazakhstan, Astana, The Republic of Kazakhstan, zhabagdagul@gmail.com

Aleksey VOLKOV, Director of the Institute of Diplomacy of the Academy of Public Administration under the President of the Republic of Kazakhstan, Astana, The Republic of Kazakhstan, aleksey.volkov@apa.kz